

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 82. ANULU XVIII.

Sabiiu, in 15-27 Octombre 1870.

Telegrafulu este de doue ori pe septimana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la expeditiua foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a. ear pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

ru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2, anu. 6 fl. v. a.

Inscratiile se platescu pentru in via ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2, cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Dela Congresu.

In numerulu trecut amu datu numai o scorta referata despre siedinti'a a VII-a si urmatóriele, rezervându-ne dreptulu de a reveni asup'ra acestei siedintie cu ocaziunea acést'a si a o espune mai pre largu in nrulu presentu. Deci, dupa presentarea credentialeloru mai multoru deputati, care se transpunu comisiunei verificatórie, inregistrámu numai decátu presentarea din partea presidiului a unei rogári indreptate cátra congresu de cátra mai multi crestini din Biserica alba. Prin acést'a ceru acei crestini reducerea parochieloru si concederea parochiloru de a pasi la a dóa casatoria.

Presidiulu presenta mai departe o rogare a deputatulu Balnosianu, prin carea se cere infiintarea mai multoru scóle romanesci in comune amestecate cu serbi. Lánga acésta rogare se afla cá aculu unu conspectu despre numerulu romániloru in comunele cestiunate. Ambe rogárilu se predau comisiunei petitionarie. Deputatulu Branisce face propuneri cu scopu de a servi de explicári mai multoru §§. din statutulu organicu. Dupa o desbatere mai indelunga asup'ra acestoru propuneri, la carea iau parte deputatii: G. Ioanovicu, Borlea, Romanu Pré santi'a sea par. eppu. Ioane Popasu — la contrapropunerea deputatulu Borlea, se respingiu.

Deputatulu Vasilevicu propune, cá congresulu sa enuncia necesitate a unei foi oficiali, pentru biseric'a si pentru scólele din intrég'a provincia metropolitana. La cererea deputatulu Macelariu presidiulu anuncia cá propunerea acést'a o va pune la ordinea dílei, dupa ce va fi presentata in scrisu.

Deputatulu Vasiliu Popovicu róga pre presidiu a dá desluciri despre esoperatulu deputatiunei insárcinate cu cáscigarea averei ce compete romániloru din fondurile comune cu serbi. G. Ioanovicu arata cá in deputatiunea respectiva a luat parte cá delegatu Présanti'a sea parintele eppu. alu Aradulu Procopiu I v a c i c o v i c i u. De altu mintrelea comisiunea alésa din congresulu presenta cu privire la afacerea acést'a va referá la tempulu seu.

Deputatulu Hanni'a propune alegerea unei comisiuni, carea sa faca propunerile necesarie pentru alegerea consistoriulu metropolitanu. Cu ocaziunea acést'a presedintele da desluciri privitorie la alegerea consistoriulu metropolitanu si descopere congresulu greutátile ce le a intempinat in Archidieceasa cu consistoriele alese in primaver'a trecuta, din cauza, cá numai cu greu si auneora nici decum nu a potutu tienea siedintie. Pentru cá s'au contestatu dreptulu de a substitui pre asesorii cari din un'a séu alta cauza nu potura luá parte la siedintie, si asiá se afla cu deosebire la senatulu strinsu bisericescu acte de insemnate neresolvate. Recomanda dara unei serióse considerári propunerea de mai susu.

Alegerea comisiunei se pune la ordinea dílei pre siedinti'a cea mai de aprópe.

Deputatulu Marienescu face urmatórea propunere:

Considerándu, cá plat'a invetiatoriloru preste totu e mica, si si acést'a sta din bani si mai multe feliori de emolumente; considerándu cá acestea nu se dau regulatu invetiatoriloru, ci in multe locuri numai cu florini si tardiu; considerándu cá emolumentele si anume gráu, cucurozu, lemne, sare, lumini, in cele mai multe comune nu se dau in natura, ci in bani, fára privire la pretulu de tergu, pentru cá notarii la facerea preliminarului, apoi judii cercuali si esactorii comitatensi asiá influentia iau asup'ra plátii invetiatoriloru, in cátu si in casulu

candu comun'a e in voita cu pretulu de emolumente mai bune pentru invetiatoriu le scadu din adinsu si le facu mai mici decum suntu pretiurile de tergu; considerándu casurile mai nóue cá salariulu invetiatorescu a inceputu a se lasá afara din preliminarulu comunitátielú dicendu-se cá comitetulu parochialu are de a se ingrigi si fiindu scopulu cá scólele confessionale, si prin acestu modu sa se darime, si cá sa nu creasca unu reu mai generalu cu cátu articolulu de lege scolara 38 din 5 Decembre 1868 prin §. 10 dá dreptu de scólele confessionale si prin §. 11 lasa usulu de pána acum pentru provederea loru, prin urmare a remasu usulu cá comunitatea politica sa incaseze.

se propune

cá presidiulu congresulu sa se imputeresca, de a face o reprezentare cátra ministeriu, in carea sa cára spriginirea si anume:

1. sa nu ierte de a se scadea plat'a invetiatoriloru confessionali dela sum'a cea mai mare ce a fostu pána acum'a in atare comuna.

2. cá plat'a, socotindu aci si banii de pre emolumente, sa se plátésca regulatu in tota lun'a, iera emolumentele date in natura sa se dea cate pre trei luni inainte.

3. pretulu emolumentelor nu póte sa fia mai micu decátu pretulu, dopa cum e in loculu targulu celui mai de aprópe de comun'a respectiva in tempulu plátirii.

4. pentru venitoriu comun'a politica incaseza si preda sum'a la episcopia cu carea platescu pre invetiatorulu. Presedintele atrage atentiunea congresulu, cá trebuiá bine marcatu si de osebita cerculu de activitate alu comunei bisericesci si alu comunei politice. Totu deodata si exprima temerea, cá amestecându-se budgetulu scolariu in budgetulu comunei politice, sa perde caracterulu confessionalu alu scólei. Budgetulu scolariu sa lu faca comitetulu parochialu si incasarea baniloru sa o esecute comun'a bisericésca. Poporulu trebue capacitatu, cá sa intielega insemnatarea acestei dispositiuni.

Parintele Episcopu Ivacicovicu arata cá comun'a bisericésca nu e in acea stare favorabile de a poté incasá si de aceea ea determina budgetulu scolariu si lu dá spre incasare comunei politice. Propunerea se transpune comisiunei scolare. —

In siedinti'a acést'a se verifica deputatii: Lazaru Ionescu, G. Dringáu si I. Fauru. —

Precedendu acestea, se continua desbaterea speciala a proiectulu pentru regularea parochieloru. La desbatere se ieu punctu 1 si 2, fiindu-ca stau in strinsa legatura. —

Prea santi'a S'a Par. Eppu Ioanu Popasu, cu provocare la deslucirile date din partesi in siedinti'a precedentá, propune cu punctulu 1 din proiectulu comisiunei, sa se inlocuiesca cu ormatoriulu: „la o comuna bisericésca se póte aplicá unulu séu mai multi parochi dupa numerulu sufletelor si de cá nu voru fi provediuti cu dotatiunea corespundetiória determinánda“. —

Babesiu propune cá punctu 1 si 2 sa fia „In vitoriu intr'o comuna bisericésca de regula este numai unu parochu, carele este responsabile pentru tote agendele si datorintiele oficiulu parochialu. —

De cá intr'o comuna bisericésca mai impopulata si latita, interesulu bisericelú aru cere imultirea personalulu bisericescu, si de cá o atare comuna bisericésca este in stare a garantá o dotare corespundetiória pentru mai multi preoti, acolo se póte spori nrulu preotiloru, a cároru corelatiune se va regulá prin sínódele eparchiali“. —

Popea nu e multiamitu cu nomenclaturele pro-

puse pána acum (capelanu, administratoru, preotu) cá recomanda numirea parochu si face urmatoriulu adausu la punctu 1: „parochulu celu mai betranu reprezenta oficiulu parochialu inafara de parochia, si ingrigesce pentru tote agendele oficióse cu ajutorulu celorlalti parochi. fiindu singuru respundetiuriu.“

Presedintele arata cá intr'o comuna bisericésca potu fi mai multe parochii de cá comun'a e numeroasa si de aceea recomanda punctulu 1 din proiectulu deputatulu Hanni'a.

Gaetanu este pentru propunerea deputatulu Babesiu. —

Fauru propune a se margini congresulu numai la reducerea parochieloru, fára celelalte parti ale organizárei sa remána de asta data. —

M. Romanu este la punctu 1 pentru propunerea lui Babesiu, ér la punctulu 2 propune modificarea: „se mai póte aplicá dopa impregiorári unulu séu mai multi administratori parochiali, cari atátu in privinti'a dotatiunei, cátu si a functiunilor parochiali stau in corelatiune de subordonare facia cu parochulu; iera acésta corelatiune se va regulá prin dispositiuni separate. Administratori parochiali se alegu cu dreptulu de a fi promoviti la postulu parochialu in respectiv'a comuna fára nóa alegere. Unde suntu mai multi administratori parochiali, promovirea loru se intempla in modulu seriulu. Suntu eschisi dela promovire cei ce au condutu neindestalitorié.“

Branu de Leményi este pentru parochi si de parere, cá congresulu se remána pre lánga reducerea parochieloru. Mai multi deputati suntu pentru Babesiu, Bolog'a inca e de parerea lui Babesiu iusa cu modificatiunea urmatória: —

„Intr'o parochia mai impopulata are sa se faca a II-a si a 3-a parochia. Prea Sauti'a Sea Par. Eppu Ivacicovicu, cere cá la punctulu 2 sa se dica celu mai betranu este responsabilu pentru oficiu, si cá ceilalti preoti suntu coordinati cu parochulu. —

Presedintele arata cá prin numirea preotu inca nu se spune cá ce functiune are preotulu, cá se exprima numai ius ad rem, iera nu ius in re, cá la parochu; prin acestu cuventu se exprima numai santieni'a primita dara nu si oficiulu legatu de dens'a. Punendu-se propunerile la votu, se primesce a lui Babesiu. —

Punctele 3 si 4 se primescu fára schimbare; totu asiá punctulu 5, lit. a; la lit. b. se stergu cuvintele „pána la un'a“; la lit. c: la bisericelú si comunele ce au preste 1500 suflete si nu suntu fórté respandite se potu aplicá cu dotatiune cuvenita 2 preoti; la cele unde suntu preste 3000 de suflete se póte aplicá 3 preoti, iera in locuri preste 4000 de suflete potu fi 4 preoti. Casuri de natura extraordinara remanu lasate consideratiunei consistoriulu concernenti“. —

Lit. d, e, si f, se primescu fára modificatiune. Cu acestea siedinti'a ce incheie.

Din siedinti'a X, XI si XII atingemu de o camdata trei lucruri mai momentóse si adeva: representatiunea cátra Majest. in privinti'a modificárei unoru §§. din stat. org. cu ocaziunea sanctiunarei; propunerea lui Macelariu pentru nerestrins'a casatoria a preotiloru si alegerea consistoriulu Metropolitanu.

Despre cea din urma impartasimu rezultatulu urmatoriú:

Senatulu bisericescu
Membriloru ordinari: Metianu, Sav'a Popovicu, Vasilevicu, Dragiciu, Iacob Popovicu M. Velcianu.

Suplenți Tipein, Bogșianu, Cristea, Baracu, Anca, Pascariu.

Senatul școlariu:

Membri ord. Popescu, Belesiu, Dr. Vaseci, Dr. Mesioș, Babesiu Lenger.

Suplenți Boiu, St. Iosifu, Dr. Racuciu, Papia, D. Almasianu, Dr. N. Popu.

Senatul episcopesc:

Membri ord. Jig'a N. Ant. Mocioni, Trombitasiu, Branu de Lemeny, I. Popoviciu, Ianculescu.

Supl. Baiulescu, I. T. Popoviciu, T. Miclea, Bechnitiu, Dr. Brote, Ioanu Galu.

Diet'a Ungariei.

Dela 22 Octom. n. s'au redeschis diet'a dupa o intrerupere mai de doue luni și jumătate. In data la inceputu s'au prezentatu mai multe petitiuni, cari au incurșu in decursulu proroșării șiedintieloru. Tote s'au transpusu comisiunii de petitiuni. Mai multi deputati si au depusu mandatulu. Se dispun alegeri noue. Intre deputatii alesi de nou se afla și Antoniu Laszlofy, fostu regalistu la diet'a din Sabiu din 1863/4. Casa magnatiloru tramite casei deputatiloru lista membriloru alesi in delegatiuni, cari de legatiuni, dupa espunerea ministrului presiedinte, suntu convocate pre 21 Nov. in Pest'a. Mai insemnatu objectu in șiedint'a acest'a a fostu protocolulu procesului deputatului Dr. Syetozaru Milețici, și sentint'a curției de casatiune. Mai departe se arata casei ca sentint'a asupr'a deput. s'a și executatu.

Iranyi cere cetirea actelor procesului. Ministrulu de justitia e contra. Propunerea de a se libera Milețici se respinge.

Cronica rebelului.

Despre trupele regulare care stau la dispozițiune pentru așerarea Parisului ne da „Correspondance Havas“ din 1 Octombrie următoarele desluciri: De presinte se afla in Parisu trupe de linia: corpulu alu 13 și 14 de armata, fiesce-care de câte trei divisiuni. Corpulu alu 13 sub comand'a generalului Vinoy consta din divisiunile Mandhuy, Blanchard, d'Exea; corpulu alu 14 sub comand'a generalului Renault contine divisiunile Massion, d'Hughessi Caussade. Pia-care divisiune e compusa din 8=9000 loptaci, deci resulta, ca ambele corpuri de armata contienu in numeru rotundu 50,000. — Trupe de depote, rucrutati de nou din ani diferiti, voluntari se afla atati'a, incatu din acesti'a se mai

pote forma unu corp de 25,000. Cu totulu va sa dica suntu 75,000 infanteria, la care trebuie sa mai adaugemu 4=5000 cavaleria, asiá incatu in Parisu se voru afla preste totu 80,000 trupe regulare. Gard'a mobila va numeru celu puciau 100,000. Mai suntu de socotitu și 10,000 infanteria de marina. Cu totulu 190,000. Gard'a nationala, care indeplinesce servitiulu internu (nu ofensive) e asiá de numeroșă, incatu mai remanu prin ea din 190,000 cam 150,000 la dispozițiune; ceilalti 40,000 voru forma rezerv'a fratiloru loru cari se voru lupta in câmpu liberu. Bataliune noue de garda nationala suntu 194, vechi 60: preste totu 254 bataliune militia. In acesti 400,000 jace simburile unei noue armate mobile, care in trei septemâni pote fi organizata.

Corpulu generalului Werder, care intr'unu inceputu a fostu determinatu a inainta spre Parisu se pare a se delasa de propusulu seu și a lua positiu in vestulu Vogesiloru din caus'a evenimentelor serioșe, ce se pregatescu acolo. Armata franceșă, despre care din partea prussiloru de unadi se scria ca s'a darematu in batali'a dela Orleans, esista in faptu, chiar și dupa mărturisirea nemtiloru, și inca in numeru de 80,000, care impregiurare e și caus'a, de generalulu Tann s'a retrasu iera-si dia Orleans.

Nainte Parisului nemic'a mai insemnatu. In 14 și 15 și 17 incaierari mici. Mai momentose de catu aceste intalniri a fostu ataculu care l'a facutu francitreurii in 17 la Chateau-Thierry contra unui transportu de prizonieri, prin care la-a succesu a elbera 500 garde mobile. Chateau-Tierry e intr'o departare de 5-6 mile de positi'a armatei asediatoare a Parisului, trebuie dara ca e binisioru ocupatu de trupe germâne; ataculu francitreuriloru e prin urmare in astufeliu de impregiurari o doveda invederata a curagiului loru.

Armata de rezerva, care s'a formatu in și impregiurulu orasiului Glogau va merge la câmpulu de batalia. Foile ce aparu in acestu orasiu ne anuncia in privinti'a acest'a: Tutoșu bataliuneloru de infanteria ce apartienu armatei de rezerva, le-a venit ordinulu a se țienea pr' gatite de marsiu. Cavaleria și artileria a pornitu de tempu indelungatu deșă spre Freiburg.

Generalulu polonesu B o s a k-H a u k e a pornitu la invitarea telegrafica a lui Garibaldi spre carțirulu lui generalu la Dole.

Generalulu Bourbaki a primitu comand'a armatei franceșe de nordu și se va duce la Lille.

Dupa o impartesire din Parisu facuta șitei „Correspondance Havas“ se afla acolo unu artilleristu din Elzasz cu numele Christmanu care din caus'a indeletnicirei sele extraordinarie de a ținti cu tunurile, totude-un'a se provoc'a a esecuta vre-o operatiune, la care se recerea nimerire esacta; elu migręza asiá dicendu deta fortu la fortu și e totude-un' objectulu celoru mai caldoroșe manifestatiuni. Din 25 impuscaturi care le indrepta Christmann, nimerescu 23 tint'a; elu sa fi impededatu prussienii a șepașiantiu la Montretout.

Despre o invingere a francesiloru, amintita și in proclamatiunea lui Gambetta, prin care le a succesu a respinge pre prussii din positiile loru ocupate in decursu de 3 septemâni ne vinu preste Munchen următoarele detaiuri:

Din relatiunea generalului Hartmann despre evenimentele mai prospete dela Parisu sosita aici in 14 l. c. se vede ca atata aripa drepta a armatei 4, catu și aripa ștanga a armatei 3. s'a respinsu prin francesii intr'o positiu, care nu se pote țienea. Francesii surprinșe cu poteri mari avantu gardele nostre și le respinșe pre langa tota energi'a din positiile loru, se asediara in ele, navalira deci spre tote punctele, postara dupa aceea bateriele și mitreleselu loru acolo și incepura a da unu focu ingrozitoru, carui'a trupele nostre nu mai putura sa reziste. Tote atacurile cu bajonet'a se respinșera, șpriginiti șinpu de mitrelese. Trei baterii asediata in cele mai insemnate positiuni se demontara și fura in fine dupa atacuri repetite luate de francesi. Trupele nemțiescu se așerara ca leii' fura inșe șilite a cede poterei coversitoare.

Gronatele au causatu pagube enorme in locurile ocupate de noi cu deosebire in St. Cloud, unde au fostu cea mai tare positiu a armatei nostre și unde s'a aflatu și comand'a șuprema in decursulu luptei.

Positiile cucerite le ocupara francesii și le inarmara cu tunuri. Perderile suntu forte mari, mei multu de 5000 morti și raniti, ceea ce se concede și din partea ștabului generalu. Tunuri s'au perdutu: trei baterii de positiu și 5 tunuri de bateria prelanga o $\frac{1}{2}$ bateria de mortacie. In St. Cloud au arșu 2 magazine cu proviantu in pretiu de 80,000 taleri.

REBELULU.

Septemâna trecuta dice „Independinti'a Belgica“ dela 12 Octombrie, — intr'o corespundtia din Rouen — poporatiunea au fostu miscata d'o vese-

FOISIORA.

Ortografia româna

de P. —

Spune-mi și tu musa! cum se șerșe bine

Limb'a romanășă 'n litere latine?

Șeimu ca limb'a noastră la ortografia

Bas'a șea o are 'n etimologia;

Ear' liter'a care șchimba șonulu seu,

E șupusa legei, ce voiu spune eu.

Limb'a romanășă fiindu musicale,

Multu se modulęza prin a ei vocale;

Dela loculu, care vocal'a-lu cuprinde

Sunetulu șilabei forte multu depinde.

Apoi tota vorb'a are partea șea,

Pre care ș'asiedia șilab'a cea grea.

Trei șpice șcalare, de care ș'atinge

Ori care vocala, avemu d'a distinge:

Vocal'a e șemi, plina, duplicata,

Apoi câte-o data și accentuata

Atunci, cându cuventulu asemene șcrișu

In șemnicare trebuie precisu. ¹⁾

Greulu pre șilab'a penultimu vine,

Cele-lalte in proșa-su șurte și mai line;

Ultim'a contrasa face eșceptiune

Căci pre ea atuncea accentulu se pune;

Antepenultimei tonu accentuatu

Șurtele șuficeșe inca i-au lasatu. ²⁾

Așta facultate și-a limbii natura

Literatii cei vechi bine-o cunoscura,

¹⁾ latură — latură (pronuncia latură), măsură — mesură (pron. mesură), bulgaru — bulgaru (pron. bulgaru: etc.

²⁾ amabile, dusera, pépine etc.

Cându la totu cuventulu, unde-i intonare

Pusera și șemnul celu d'accentuare; ³⁾

Și deca d'acestea ne-amu țiené și noi

Amu șcapă de multe pedeci și nevoi.

Dar' fiindu ca lumea țiene multu la moda,

Și la carțurarii din șalonu la Voda,

Trbuie se cedemu din cele ștrabune,

Și celoru moderne capulu a șupune;

Numai unde mod'a ne va șuperă

Vomu pretinde tare d'a ne mancipă.

A. cânda e se începa vorb'a, ori cându vine

La intonare, face șonuri genuine;

Ear' in cele lalte șcurtu — obtusu resuna;

Dara de-i lungu obtusulu, șemnu obtusu se puna:

La prim'a persiona in prezentulu pluralu,

La a trei'a trecuta in numeru șingularu. ⁴⁾

Șemnu obtusu à, cere și la feminine

Cându in declinare i, li se cuvino. ⁵⁾

La pronume care prin ui se declina,

Deca a, precede in penultimu plina; ⁶⁾

La monosilabe inca s'a mai pusu,

Dara cu cele dișe e destulu obtusu.

Șemnu acutu à, cere fără refusare

La infinitivulu celu cu șcurtare;

La imperativulu celu ce tie-ti néga;

Cându a trei'a șola imperfectulu léga. ⁷⁾

Apoi mai distingemu conjunctivulu că

De causalulu că, și alte cam asiá. ⁸⁾

³⁾ Vedi cartile bisericesci. —

⁴⁾ Cantămu — cantamu (pron. cantămu), cantă — cantă etc.]

⁵⁾ mare — mări — mari (pron. mări), căi — cai (pron. căi), indreptari — indreptari, in cetăți — in cetăți etc.]

⁶⁾ cărui, a țării, cutării etc.]

⁷⁾ a caută, nu caută, ellu caută etc.]

⁸⁾ abid, deșă etc.]

E. cându sta inainte iea o aventare

Că și cum aru face printr'unu i, intrare

Sub șilaba lunga, decum-va-i urmeza

In cealalta șcurta a, ori ia, formęza

Sunetu ce ș'aude că diftongulu ea,

Pentru care cându-va și accentu se pune. ⁹⁾

Regulatu acum'a șemnu acutu mai vede

Modulu infinitu și ce din elu purcede; ¹⁰⁾

Ear' deca in șilab'a proșima u, vine

E. Celu precedente șonu obtusu contine. ¹¹⁾

Suficșului énu, șemnul celu acutu ¹²⁾

Șe. celei junctivo obtusu i-a placulu. ¹³⁾

Vulgulu și poetulu face e, finale —

Cându acesta-i șcurtu — lui șemi-i egale,

Asiá in verbulu e, și in vorbe feminine

Cându la declinare e, li se cuvino.

Deca șemi-e șemi-i va fi,

La regentiã șorșea astui va patii. ¹⁴⁾

I. In șilab'a șcurta, — deca sta la fine,

Ori deeo vocala dupa densulu vine,

Semi-i se chiama și d'abiã se aude,

Și deca inainte stau dentale nude,

Le ștramuta indatu in tonu șiueratoriu. ¹⁵⁾

Altu cum plinu remâne și nu-i moiatoriu. ¹⁶⁾

Ear' lungu, — deca in midiloeu va inmoia dentala,

Fără se-i urmeze veciu'a vocala —,

Duplicatu se dice și punctu duplu cere,

Șemnu cum ca vocal'a șonștia nu pere; ¹⁷⁾

Altii iau pusu șieu'a, dara l'au inșielatu,

Căci cavaleria našului o amu datu. ¹⁸⁾

⁹⁾ lega, vietă, etc.]

¹⁰⁾ a vedé, nu șiedé, țiené-vou etc.]

¹¹⁾ vedu, șiedu, seu etc.]

¹²⁾ saténu, munțénu (sateni, -munțeni:)]

¹³⁾ șe spre distingere de pronumele se.]

¹⁴⁾ casa - case - căși, plasa - plase - plăși etc.]

¹⁵⁾ credi, frumoshi, frati, asiedia, șiedintia etc.]

¹⁶⁾ asinu, șinu, țina, țipu, țiranu, țitulu, diplomatiu, șonștitivulu, distinge, diversitate, șing. lativulu, etc.]

lia mare vedindu ca sosiesce pre piati'a primariei o parte dintr'unu convoiu cu alimente, luat cu dibacie din mán'a unora certatori prussiani de cátra femeiele unei comune de lângá Clermont (Oise.) Li s'a facutu o adeverata ovatiune.

Tours, Luni, 10 Octobre.

Belfort; 9 — Inamiculu a evacuat Mulhouse, indreptându-se spre Neuf Brisach si Schelestadt.

Celimu in „Independintia Belgica“ urmatórea depesia otátu de laconica :

Berlin, Luni, 10 Octobre.

Regin'a pléca asta séra la Hombourg.

Ce se caute regin'a la Hombourg, acumu in ajunulu iernei ?

Si de ce nu se face o data lumina in privintia mortiloru misteriose de la Reims ?

Sarrebruck, 8 Octobre.

Vineri, garnisón'a din Metz a facutu nesce mari esiri.

Bazaine pa ea ca se încerca a-si deschide o trecere spre a ajunge la Luxembourg, prin Thionville. Ataculu a avutu locu de la Ludon, Champs-Grandes, Petites-Dappes si alte sate de Nord de fortulu St. Eloi.

Prussiani si-au perdutu cele dintâiu linie ale lor. Doue regimente de landverhra au fostu teribile secerate. Satele au fostu apoi cuprinse cu bataia tunului. Doue atacuri tari au fostu lipsite de efect.

Eráu patru-dieci de mii de Francesi in lupta.

Perderea Prussianiloru este aprópe cá doua mii ómeni, iéru a Francesiloru se ridica la o cifra indoita.

Saarbruck, 9 Octobre.

Bazaine a facutu o esire in contr'a divisiunii lui Kummer. Prussianii au fostu respinsi. Kummer a reluat ofensiv'a, ajutat de alu 10-lea corpu de armata: Francesii s'au retrasu in Metz. Perderile suntu mari din ambele párti.

Generalele prussianu Vogel de Falkenstein, guvernatoarele provinciiloru de nord, a publicatu unu decretu prin cáre aréta ca s'a opritu intronirile populare ale partitei democratice, ca insarcinéza gre politic de a priveghia pre persónele care, prin manifestatiuni publice, aru incuragia pre Francia in resistintia sea si aru face cu acést'a nasce servitie inamicului in pagub'a actiunii militare a patriei. Elu recomanda a se pune individiei cari s'aru gasi in aceste conditiuni, in positiune d'a nu mai fi vatamatori in totu timpulu resbelului.

Unu corpu compusu de tineri de arondismentu, sub numele de juni voluntari ai Republicei, si sub comand'a capitanului Précheur, a dobânditu onórea d'a aperá redut'a Steivern-Kreuzbrucke, care fusese dejá aparata de parintii loru in 1814 si 1815, si impededesera luarea Schlestadului.

Acesti tineri suntu in etate de 16 pâna la 19 ani.

Au vrutu se scóta din Schelestadt pre femei si pre copii. Déra eroicele Alsaciane au refusat d'a-si parasí barbatii.

Generalele Ducrot se dice cá sositu la Tours, dupa esemplulu lui Gambetta, parasindu Parisulu pre calea aeriana, pentru cá se vie se iea aci comand'a suprema a fortieloru nationale.

Din nesce amenunte publicate de cátra politia secreta imperiale, resulta ca tote comploturile, afara d'alui Orsini si Pianori si cea din urma miscare La Villette, s'au organizatu de Pietri, Lagangre, Jules Ballot, Guerin, Beaury. Bernier a facutu aceste marturisiri

Actualminte existe disponibile in departamentele necoprinsé de cátra Prussiani: 36 baterii de câmpu, tunuri ghintuite de câte 12, 8 si 4 tievi; unu numeru considerabile de tunuri de câte 4, ghintuite la tievi si la gori, si numerose materialuri. Fabricarea cortusieloru se ridica de la patru pâna la cinci milionu pre septemana.

Londra 10 Octobre.

O depesia a dlui Bernstorff cátra lordulu Granville, cu dat'a de 8 Octobre, mantiene ca Anglita observá o nebrtalitate pariale cátra Francia. De la 30 Septembrie, 16,000 puscii s'au esportatu din manufacturele de arme din Birmingham si din Londra, care lucréza di si nópte.

Impiegatii vamiloru lasa totulu se tréca.

In Anglita e unu mare arsenalu pentru Francia: Germania nu crede ca Anglita doresce pacea, pentru ca ea da inamicului mijloce dea prelungi resbelulu.

Déca acést'a stare de lucruri urméza, nu s'aru puté rediemá cine-va de cátru pre vechile semne de simpatie ale Anglita, care aru puté sterge reulu efectu produsu in Germania.

Se acie din Lagay stuartulu „Pressa“ din Viena ca mai multe trasuri de posta, expediate dela cartiarulu generale alu principelui regale alu Prusiei la cartierulu regelui Wilhelm, carele se afla totu la Ferrieres au fostu prinse de cátra liberii-tragatori francesi.

Aceste trasuri avén intr'ensele nesce corespondantie cari cupridean unele comunicári fórté importante ale principelui regale.

Mai aveau in ele si o óie care suma de bani. Impiegatii prussiani cari le insociau, unii au fostu ucisi, alii facuti prisionari.

S'asigura ca prussiani au datu drumulu din Versailles la unu balonu armatu, care se urmaréca pre unu balonu d'alu francesiloru.

In vanu!

Dejá a inceputu a circula o telegrama a imperatului Alesandru alu Russiei, adresata regelui Wilhelm, in termenii acéstia :

„Scumpulu meu ónchá, Pare-mi-se cá venitu momentulu d'a face pace. Gándesce-te ca trei sute de mii de soldati rusi v'ascépta responsulu.“

Ori cátu de prematura aru fi, acést'a telegrama n'are nimicu extraordinariu. Nu'i lipsesce de cátu o data sicura.

O armata de reserva, desemnata cá unu alu treilea corpu, éra in formatiune la Berlín la 25 Septembrie, cu ordine d'a se pune pre cale in spre teatru resbelulu.

Cifra oficiale a germaniloru goniti din Parisu éste de 102,000.

O telegrama din Berlín, cu data dela 28 Septembrie, spune ca :

Ordinea s'au datu la Petersburg d'a se pregati, pre liniile dela vestu si sudu, drumurile de feru ruse cu vagóne de munitiuni pentru imediata plecare.

Siese corpuri de telegrafi de campanie s'au formatu la Sant-Petersburgu, fia-care din ele e capabile d'a pune câte trei-dieci si cinci de poste la firuri de telegrafu pre di.

Diariela din Sant-Petersburgu anontia, fára fi desmintite oficiale séu semi-oficiale, ca dela 27 Septembrie, patruspediace trenuri militare s'au espediatu pre fia-care di pre linia Moscua-Koursk.

Orleans, 2 Octobre.

Unu corpu d'armata de 10,000 ómeni campa la Toury (Eure-et-Loire). Acestu corpu d'armata, comandatu de principele Albert, pare a fi la Toury pentru cá se intaréca trupele de lângá Parisu.

S'asigura ca mai suntu si 40,000 mii si mai multe mii de boi si vaci in orasiulu Toury. Aceste vite aru fi productulu réchisiuniloru facute in totu ténutul Beauce de prussiani.

Ear' cându i, da fine in sunetu lungu se pune,

Se accentueza dreptu contractiune :

La infinitive ce-su abreviate,

Si la cele ce din elu suntu derivate ;

La a trei'a sola 'n timpulu ce peré.

La câte o partiela cum vedemu aci.

O. Initiante bucosu se iniepta,

C'ale lui u, aripi pâna ce se indrépta.

Dupo o, lungu déca a, e, ia, scurtu vine,

Sunetulu deschide, dara nu-lu mai retiene,

Cátu alta vocala se va inviciná,

Cáci o, indata-si sunetu primitivu va dá.

U. Finale suna d'abia jumetate,

Mut'a cu licuid'a mai tare-lu strabate.

Dara avemu si casuri, cându lui u, la fine

Cu tota dreptatea accentu se cuvine.

La a trei'a sola in timpulu ce trecu,

La câte o partiela, si cându striga dú!

E. Si l. mai imóia si pre guturale ²⁰⁾

Déca nu intrece de h, spirante in cale ²¹⁾

See si sci de dinte bucosu s'atinge,

Cu alte vocale cerfulu gurei linge. ²²⁾

— Ci, scurtu cu vocala íca sunetu dental ²³⁾

— Tiosu, si tune, in contr'a celu palatinalu. ²⁴⁾

N. Si substitutii dau voce nasala ²⁵⁾

Moltu pucinu la tota premisa vocala ;

A. Nasalu mai tare sunetulu obtunde,

Si nu-lu ierta nice cându n, se ascunde. ²⁶⁾

Dara in casulu ast'a se va decorá

Cu cavaleria ordului de sie'a.

Astu insemnu si-aróga si alte nasuróse

Com e: **riulu, gátulu,** si alte cázcalóse ;

Ear altele cari suntu mai demócrate

E. In i, o, in u, — trecu emancipate. ²⁷⁾

Chiera si a, la nume propriu e curátu ²⁸⁾

Si déca latinii n, au duplicatu. ²⁹⁾

Nu fára de cauza scriptur'a latina

Unele consone duplu le combina ;

Pár de resonare nici a nóstra limba

Acea sanetósa norma nu pre schimba :

La Compuse si la multe cu doi l.

La pronume si la ce e marúntielu. ³⁰⁾

Pentru ca între alte l, dupa s'elide

Mai alesu cându între e, si a, se închide,

Si in articulare u, a, vré se resune ;

Mai pere si atúncea cându i se postpune,

Pentru care nii totud'a-un'a-lu scriu ;

Pre cându l, celu simplu ori si cându e viu.

²²⁾ crescu-cresce-cresci, Bucuresci etc.

²³⁾ acia, facia, gliacia, puciena etc.

²⁴⁾ neputinciosu, intelepóune etc.

²⁵⁾ substitutii lui n suntu sub mp. campu etc.

²⁶⁾ gráu (granu), atátu (tantum) cátu (quantum) capetáiu (capetaniu) etc.

²⁷⁾ venire-vine, ponte-punte, natiune etc.

²⁸⁾ Traianu, Africanu etc.

²⁹⁾ annu, cana, manna (nu mana) etc.

³⁰⁾ siea, stea catiellu, acellu etc.

Trem'a si apostrofulu inca-su usitate,

Cela la compuse cest'a la lasate,

Cele neologe si cele streine

In a loru costume scrie-le mai bine,

Unde norm'a stricta nu va conformá,

Usulu si analogulu te voru indreptá.

Asia-dara academia romana din Bucuresci a comisu o mare gresicla, cându a enunciatu principiulu, cumca dentalele d. s. t. inaintea lui i, totu d'au'n'a trecu in x. m. u. si eumca unde tiene sonulu inaintea lui i, acést'a se se substitue prin e. Dupa atare norma aru trebui cuvintele mai susu insirate orise le cetimu asia: ашии, шинэ, цинэ, цинэ, ципанэ, цитэла, дидомачикэ, конци-тачикэ, дикундэре, дикундэре шингалачикэ etc., ori se le scriemu asia: asenu, senu, tenu, tepu, teranu, tetula, diplomaticu, constetutevú, destengere deversitate, singulatevú etc. Ce limba aru fi acést'a? apoi ce amu face cu infinitivele ire la verbele: scutire, sadire, clatire, sosire, folosire etc.

Sperámu, ca academia romana va patrunde mai afundu in analis'a vocalei i, decum a facutu acést'a la prim'a productiune, si va veni la convingere, ca numai-i semi-i inmoia dentalele. —

a) ori amendoi i suntu scurte (semi-i) precumu fratii masii, erediú etc.

b) ori pruna e curta si a dóua e lunga, d. e. a in-fratii, mosii, erediú etc. —

In ambele casuri se inmoia dentalele, fiindu urmate nemidilocitu de semi-i.

c) ori prim'a e lunga si secunda scurta, si prin urmare nu inmoia dentalele, d. e. hárthia, cutia, platii, folosii etc.

d) potu concurge si trei i finali, cari se reguléze analogu celoru doi, d. e. fratii, curatii séu contrasú curatii, fratii, ori curatii, fratii, etc. —

Sé nu ne confunde compositele, si mai cu séma articli la judecarea finalulu i, d. e. parintii-loru.

Elu nu-si perde natura de i finale.

¹⁷⁾ la i duplu potu veni urmatórele variatiuni :

¹⁸⁾ s'a usitatu d'a se contrage i duplu sub circumflexulu (i), care se intrebuintéza si semnalizarea tonulu nasal. Eu — si cu mine mai multi — sum de parere cá sa se deosibésca acést'e dóue semne de intonare, punendu-se d'asupra lui i duplicatu dóue puncte, inse numai la midiloculu cuventulu, d. e. rusine, multime, curatii (in locu de curatii) etc. iera la fine nice decum, pentru ca aci concurgu mai multe feluri de formatiuni si flexiuni, ca trebue distinsé, d. e. masculinile plurali cu articlu; fratii etc., infinitivele abreviate: infratii etc., preteritele: eu platii, elu curatii, etc. care tote multu pucientu diferu si in pronunciare un'a de alt'a. Apoi déca deosebimu i dentale, de vocala contrasa a infinitivulu d. e. la ívetid, de ce sa nu o deosebimu si a: immultii etc. —

¹⁹⁾ totii-tota, mortu-morta, sociu-socia etc.

²⁰⁾ placu-place-placi, plangu-plange-plangi etc.

²¹⁾ chiana, ghicia etc.

Socota si multiamita publica! Fondul scolastic national de 112 fl. 40 xr. v. a. din Sepsisantgeorgiu au crescut cu 10 fl. v. a. prin contribuirea generosului barbatu domnu Nicolau Sandoru de Vistea supralocotenente c. r. in pensiune si proprietariu in Ord'a! Acesta fapta nobila nu astepta lauda, ci ea se lauda pre sine! Candu natiunea noastra in sinulu seu are atare barbati, atunci neci secuitii nostri romani nu voru fi perduti pentru natiunea noastra, neci scol'a nationala nu va remane neinfianta! Dumnedieu se-lu tieta la melti ani, pre acestu barbatu generosu ca se pota da si celoru seraci ajutorulu de lipsa! Dumnedieu se-i binecuvinte tote pasiurile vietiei sele! Celelalte jurnale santu rugate a publica acesta socota si multiamita publica in pretiutele loru colone.

Sepsisantgeorgiu in 10/22 Octombro 1870.

Comitetulu parochialu gr-or.

Varietati.

* Bombardarea Strassburgului a fostu o operatiune forte custatoria. Spesele se suie la 2 milioane taleri. Fia-care impuscatura din tunuri de calibru greu a costatu 12 taleri.

** Se aude ca prisionierulu din Wilhelmshöhe i se va prefige altu locu de locuintia, de ore ce Wilhelmshöhe nu e potrivit pentru iarna.

Concursu.

Devenindu in urm'a emisulii ministeriale dto 4 Octombro a. c. Nr. 21986. unu ajutoriu anualu de 100 fl. v. a. din fundatiunea Baronulu Simeonu Sin'a pentru invetatorii populari, — vacantu, se escrie prin acest'a concursu.

Toti acei invetatorii, cari dorescu a se impartasi cu acestu ajutoriu, au a-si ascerne concursele loruprovedute cu documintele necesarie in terminu de 4. septemani dela datulu de fatia la Consistoriulu gr. or. archidiecesanu in Sabiuu.

Sabiuu 11/23 Octombro 1870.

ad Nr. 299—1870.

Concursu. *)

Unu ajutoriu de 50 fl. v. a. destinatu pentru unu sodalu de meseria, din lips'a de concurenti, aflandu-se inca vacante, pentru conferirea aceluia, confirmu conclusulu adusu in siedint'a de astadi a comitetulu Asociatiunii transilvane, se publica prin acest'a concursu cu terminulu pana in 1 Decembre cn. 1870.

Concurentii la numitulu ajutoriu au a-si asterne la acestu comitetu, pana la terminulu susu — indigitatu concursele respective, provedute cu atestatu, de botezu, cum si cu atestatu demnu de credintia, despre invetiarea respectivei meserie, asi, catu se o pota purta de sine.

Din siedint'a extraordinaria a comitetulu Asociatiunii transilvane tienuta la

Sabiuu in 14 Octombro 1870.

86—2

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de notariu in Avrigu, devenitu vacantu, cu carele este impreunatu unu salariu de 420 fl. v. a. se escrie concursu pana la 22 octobro a. c. st. n. Concurentii santu provocati sa si asterne supliceloru deplinu instruite la inspectoratulu cercualu.

Sabiuu 3 Octobro 1870.

Inspectoratulu cercualu.

85—4

Concursu

In protopresviteratulu gr. or. alu Ioagiuulu I. santu de a sa ocupa urmatorele statii invetatoresci:

1. Barsau, cu salariu de 100 fl. v. a.
10. mesuri de greu, — 10 mesuri de cucuruзу, cortelu cu gradina de legumi si lemne.

2. Magura cu salariu de 120 fl. v. a. cortelu cu gradina de legumi si lemne.

3. Dealu mare cu salariu de 80. v. a. cortelu si lemne

4. Vale si ora cu salariu de 100 fl. v. a. cortelu si lemne

Concurentii au de a-si ascerne petitiunile subscrisulii inspectoratulu scolariu pana la 20-lea Octobro a. c. instruite cu urmatorele documinte:

a, ca santu romani de religiunea gr. or.

b, ca au absolvitu cursulu pedagogicu seu clericalu.

Hondolu in 28-a Sept. 1870.

Inspectoratulu scolariu districtualu gr. or. alu Ioagiuulu I.

80—3

*) Celelalte diuarie romane inca santu rugate a reproduce in colonele sale, acestu concursu.

Maestatea Sea i. si r. Apostolica

a binevoitu a incuviintiá prin prea inalt'a decisiune din 17 Maiu 1869 esecutarea de loterii spre scopuri comune de binefacere pentru militari si prin prea inalte decisiune din 22 Iuliu 1869 a binevoitu a dispune prea gratiosu, ca intregulu venitu curatu alu

I. Loterie de stat

sa se dedice

spre scopuri comune de binefacere pentru militari

si anume

cu doue treine spre

infiantrea de stipendii pentru fice serace de oficieri, diregatori militari si parti militare c. r., ce au sustatu mai nainte, precumu si spre orzirea de locuri libere pentru fice orfane ale atároru militari la manastiri de calugaritie si la institute de crescere, si cu o treina spre scopuri comune de fundatiune.

Conformu astui mandatu prea naltu deschide directiunea i. r. a veniturilor de lotarie

I. Loteria de stat spre scopuri comune de binefacere pentru militari,

Loteria acest'a prea bine dotata contine 1311 nimeritori, si anume:

1 nimeritoriu de fronte cu	40.000 fl.
2 nimeritori " " câte cu 20,000 fl. la olalta	40.000 "
3 " " " " " 10,000 " " "	30.000 "
4 " " " " " 5,000 " " "	20.000 "
5 nimeritorii " " " 3,000 " " "	15.000 "
6 " " " " " 2,000 " " "	12.000 "
8 " " " " " 1,000 " " "	8.000 "
10 " " " " " 500 " " "	5.000 "
20 " " " " " 200 " " "	4.000 "
50 " " " " " 100 " " "	5.000 "
80 " " " " " 60 " " "	4.800 "
100 " " " " " 40 " " "	4.000 "
1.000 " " " " " 10 " " "	10.000 "

22 nimeritori premergatosi si urmatiori in bilete de premie ale imprumutulu din anulu 1864

in suma totala de:

200.000 florini valuta austriaca.

Sortirea urméza nesmintitu si nerevocabilu in 29 Decembre 1870.

Sortiulu costa 2 fl. 50 xr. v. a.

Intreprinderea acest'a mijlociesce asi dara ocaziune nu numai simtiului de binefacere, de a putea contribui la ajungerea scopurilor celoru nobile, ce le a desemnatu prea gratiosu Maestatea Sea i. si r. Apostolica, ci ea procura jucatoriulu totu odata si putint'a, cá prin dobândirea câstigurilor celoru insemnate se indreptéze de ajunsu si durabilu pusetiunea proprie precumu si a familiei séle. Dreptu aceea se si magulesce directiunea i. r. a veniturilor de loterie cu credint'a cea firma, ca impartasirea la acesta loterie va fi forte vie.

Dela directiunea i. r. a veniturilor de loterie:

Vien'a, 20 Iuliu 1870.

Atari sorti se potu capeta in Vien'a la despartimentulu loteriilor de stat pentru scopuri filantropice aflatoriu in edificiulu directiunii i. r. a venitarilor de loterie in urbe, Salzgries Nr. 20 si anume atatu cate unu, catu si in parti, seu si prin scrisori pre langa alaturarea sumei decadietorie. Asemenea se potu capeta in Vien'a: la toti colectantii de lotu; in tierile i. r. si r. ale Ungariei: la tote oficiile de lotu si la toti colectantii de lotu, chiaru si in multe locuri la oficiile de dare si de posta, la traficantii de tabacu, la oficiile stacioniloru cáiloru ferate si ale nsigaciunii de vaporu, precum si la celelalte organe de vendiare sortiloru, ce santu asiediate in urbile si locurile cele mai insemnate ale imperiului.

Concursu.

La scol'a populare elementara gr-or. din Darstele Brasiovulu a devenitu vacante postulu invetatorescu, cu care este impreunatu unu salariu anualu de 130 fl. v. a. pre langa cuartiru de locuintia si lemne de focu.

Doritorii de a ocupa acesta statiune santu postiti, cá recursurile lor, inzestrate cu documintele inaltu prescise despre cualificatiunea si purtarea lor morale si politica — pana in 12 Octobro a. c. st. v. sa le asterne preonoratulu domnu protopopu Iosifu Baracu in Brasiovu.

Darste 19 Septembro 1870.

Comitetulu parochiale gr-or. din Darstele Brasiovulu Tom'a Bersanu Parochu si presiedinte.

76—3

Concursu

Devenindu vacanta statiunea invetatorésca din Toplit'a romana se escrie prin acest'a concursu:

Emolumentele impreunate cu acesta statiune santu: 1, in bani 300 fl. v. a., — 2, cuartiru gratuitu si lemne câte are invetatoriulu lipsa; — un'a gradinutia pentru legumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu au a documnta, ca: au absolvitu teologi'a seu celu pucinu pedagogi'a intr'unu institutu publicu gr-or., ca santu de relegea gr-or. si ca au avutu o purtare morale buna. Concursele santu a se tramite pana in 15 Octombro a. c. la subscrisul inspectoratulu scolariu.

Inspectoratulu scol. distr. gr-or. alu Turdei superioare.

Idicelu in 28 Septembro 1870,

Iosifu Brancovanu.

82—3

Prot. si inspectoru distr. scol.

Concursu.

Devenindu vacantu postulu de invetatoriu din comun'a Apoldulu-mare sa escrie concursu pana in 14 Octombro a. c. v.

Emolumintele acestei statii suntu:

80 mesuri (ferdele) gráu, cortelu bunu, si lemne de ajunsu.

Doritorii au de a-si asterne cererile lor instruite cu atestatu de botezu si despre absolvirea cursulu ped. in Sabiuu la comitetulu parochialu din susu numit'a comuna.

Apoldulu-mare 20 Sept. 1870

Ioanu Craciunu

75—3

Parochu gr-or.